

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV
OMBUDSMAN

Opuštěné hrobové zařízení

podklady na poradu MMR s krajskými úřady
22. 11. 2017

Kancelář veřejného ochránce práv
JUDr. Marek Hanák

Pohřebnictví

Hrobové zařízení v širším slova smyslu

- věci movité a nemovité, včetně staveb hrobek
náhrobky, pomníky, desky, kříže, trvalé ozdoby
hrobu

Hrobové zařízení v užším slova smyslu

- movité trvalé ozdoby hrobu

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV
OMBUDSMAN

2

Pohřebnictví

§ 498 NOZ

Nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon.

Stanoví-li zákon, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.

Veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité.

Pohřebnictví

§ 506 NOZ

Součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení (dále jen „stavba“) s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech.

Není-li podzemní stavba nemovitou věcí, je součástí pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek.

Součástí pozemku je rostlinstvo na něm vzešlé.

Pohřebnictví

Přivlastnění věci

§ 1045 NOZ

Věc, která nikomu nepatří, si každý může přivlastnit, nebrání-li tomu zákon nebo právo jiného na přivlastnění věci. Movitá věc, kterou vlastník opustil, protože ji nechce jako svou držet, nikomu nepatří.

Opuštěná nemovitá věc připadá do vlastnictví státu.

Pohřebnictví

Opuštěná věc movitá a nemovitá

§ 1050 NOZ

Nevykonává-li vlastník vlastnické právo k movité věci po dobu tří let, má se za to, že ji opustil.

Byla-li movitá věc, která pro vlastníka měla zřejmě jen nepatrnou hodnotu, zanechána na místě přístupném veřejnosti, považuje se za opuštěnou bez dalšího.

Nevykonává-li vlastník vlastnické právo k nemovité věci po dobu deseti let, má se za to, že ji opustil.

Pohřebnictví

Za nejproblematictější, především z hlediska dokazování, považuji prokazatelné určení doby, kdy k derelikci věci (hrobky, pomníku či desky) došlo. Tato skutečnost bude, zejména v případě hrobů nezřídka opuštěných i několik desítek let, zvláště důležitá. Z hlediska zániku vlastnického práva bude nutno zkoumat, zda k opuštění došlo ještě za platnosti Obecného zákoníku občanského č. 946 z roku 1811, který opuštěnou movitou věc považoval za tzv. *res nullius*, čili věc ničí, „*kteřou si může každý příslušník státu přivlastnit*“ (viz § 386 OZO).

Pohřebnictví

Obecný zákoník občanský přitom platil až do 31.12.1950. Od 1.1.1951 nabyl účinnosti občanský zákoník č. 141/1950 Sb., který platil do 31.3.1964 a podle něj bylo možné přivlastnit si opuštěnou věc pouze nepatrné ceny.

Dalším relevantním obdobím je období od 1.4.1964, kdy nabyl účinnosti občanský zákoník č. 40/1964 Sb. Ten upravoval do 30. 9. 2005 jako jediný právní důsledek opuštění věci nabytí vlastnického práva státem.

Pohřebnictví

Od 1. 10. 2005 do 31. 12. 2013 připadaly opuštěné věci bez ohledu na to, zda šlo o věci movité nebo nemovité, do vlastnictví obce.

Od účinnosti nového občanského zákoníku, tj. od 1. 1. 2014 platí, že movité věci si může po uplynutí tří let přivlastnit kdokoli, nemovité věci po 10 letech případnou státu. V této souvislosti je třeba zmínit, že zákon o pohřebnictví hovoří výhradně o opuštěném hrobovém zařízení, nikoliv o opuštěných hrobech.

Pohřebnictví

Nález Ústavního soudu ze dne 26. dubna 2005, I. ÚS 696/02, týkající se právě zániku vlastnického práva opuštěním věci.

Ústavní soud v daném nálezu mimo jiné konstatoval, že právo opustit věc (ius dereliquendi) je součástí obsahu vlastnického práva a jeho podstatou je projev vůle vlastníka (byť i konkludentní), nadále nebýt vlastníkem věci.

Samotné fyzické opuštění věci takový právní následek nemůže vyvolat, není-li výrazem vůle zaměřené na zánik vlastnického práva. Ústavní soud zdůraznil, že vždy jde o posouzení způsobu projevu vůle podle vyjadřovacích prostředků, a to buď jako projev výslovný, nebo projev konkludentní.

Pohřebnictví

Konkludentním projevem je projev vůle, který nebyl učiněn s využitím řeči, musí však být natolik zřetelný, aby z něho byl jasný zamýšlený obsah právního úkonu. Vedle toho Ústavní soud upozornil na to, že zákonný požadavek, aby vlastník věci nebyl znám, se vztahuje na věci skryté, a nikoliv na věci opuštěné. Pojmu opuštění by podle Ústavního soudu odporovalo, pokud by se tento požadavek vztahoval i na ně (věci opuštěné); k opuštění věci může dojít nepochybně též u vlastníka, který je známý a který se tímto způsobem vzdává svého vlastnického práva.

Pohřebnictví

Zásadní je, že nelze připustit retroaktivitu ohledně právního režimu opuštěnosti, což jinými slovy znamená, že hrobky a opuštěné hřobové zařízení, které bylo opuštěno před 1. 10. 2005, tj. před nabytím účinnosti zákona č. 359/2005 Sb., je ve vlastnictví státu, tj. v gesci Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Naopak hrobky a hřobové zařízení opuštěné po 30. 9. 2005, je ve vlastnictví obcí. K tomu je zapotřebí, aby obce tento majetek protokolárně do svého majetku převzaly (udělat soupis, ocenit, pořádit fotodokumentaci).

Pohřebnictví

Jak postupovat při skončení nájmu?

§ 2225 odst. 1 NOZ

Při skončení nájmu odevzdá nájemce pronajímateli věc v místě, kde ji převzal, a v takovém stavu, v jakém byla v době, kdy ji převzal, s přihlédnutím k obvyklému opotřebení při řádném užívání, ledaže věc zanikla nebo se znehodnotila; odevzdáním se rozumí i předání vyklizené nemovité věci.

Byl-li při odevzdání věci nájemci pořízen zápis obsahující popis věci, přihlédně se při odevzdání věci pronajímateli také k němu.

Pohřebnictví

§ 2225 odst. 2 NOZ

Při odevzdání věci si nájemce oddělí a vezme vše, co do věci vložil nebo na ni vnesl vlastním nákladem, je-li to možné a nezhorší-li se tím podstata věci nebo neztíží-li se tím nepřiměřeně její užívání.

Pohřebnictví

§ 2230 NOZ

Užívá-li nájemce věc i po uplynutí nájemní doby a pronajímatel ho do jednoho měsíce nevyzve, aby mu věc odevzdal, platí, že nájemní smlouva byla znovu uzavřena za podmínek ujednaných původně.

Byla-li původně nájemní doba delší než jeden rok, platí, že nyní byla uzavřena na jeden rok; byla-li kratší než jeden rok, platí, že nyní byla uzavřena na tuto dobu (§ 2230 odst. 1).

Ustanovení odstavce 1 se nepoužije přesto, že nájemce věc dál užívá, dala-li strana v přiměřené době předem najevo, že nájem skončí nebo již dříve nájem vypověděla (§ 2230 odst. 2).

Pohřebnictví

Děkuji Vám za pozornost

Kontakt:

JUDr. Marek Hanák

Tel.: 542 542 351

e-mail: marek.hanak@ochrance.cz

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV
OMBUDSMAN

17

www.ochrance.cz